

BABÁK

1

Milyen furcsa is az a görcsös akarás, ahogy az emberek az élményt keresik, s egyben mennyire nevetséges! Olyannak tűnik az egész, mint kislánykorom szembe-kötösi játékának vak nyúlkalása, tapogatózása, amelynek nevetségességét csak a bekötött szemű nem érzi, mert mindig attól kell rettegnie, hogy hasra esik, s így még a kuncogás sem zavarja túlságosan, pedig lehet, éppen az kuncog a füle mellett, elérhetően megfoghatatlanul, akit meg kéne ragadnia. Már ez így van, gyakorlatból tudom, játszottam elégszer ezt a buta játékot, később is. És azt is tudom: örömünk telik a rettegésben, mert különben letépnénk szemünkről a kendőt. De nem tesszük, és pedig két okból: először is, szeretnénk a játékszabályok szerint győzni, nem pedig a gyakori gordiuszi csomók holmi erőszakos elvágásával, másodsor pedig az előbb említett rettegés kétes boldogsága miatt, amit az szül, hogy végeredményben az elérhetően megfoghatatlanból sosem vesszük komolyan az utótagot, s ez is valamiféle játékszabály, azt hiszem, ezért létezhet bármiféle játék, amelyben tudjuk: eleve vesztesre vagyunk ítélve. Mint az... Na de hagyjuk! Ritka az az ember, aki megfosztja magát a játék örömétől csak azért, hogy bizonyos legyen a dolgában, mert akkor talán már nem is nyúl a cél felé, hisz látja, következésképp azt is megtudja róla, hogy silány. És a tétlenségnél nincs rosszabb, ezt megint biztos állíthatom, mert néha rám jött a tisztánlátás ingere, s ilyenkor letéptem a kendőt; én mondom, a tisztán látók minden örömtől megfosztatnak, mert kívül maradnak a játékon, azon a boldog révületen, amit így nem érezhetnek, csak a másik arcán látnak. És huncut az is, aki valójában lenézi a bekötött szemű bamba boldogságát, mint ahogy elképzelhetetlen, hogy a nyomorék kisgyerek ne irigyelje boldogan futkározó társainak még az eséseit is.

Mit is kezdtem el? Ja igen, az élmény! Furcsa az is, hogy végső soron mindent vissza lehet vezetni a gyerekkorra. Gyakorta azt hiszem, már a gyerekkorban mindent átélünk kicsiben, a többi csupán ismétlődés, csak testünk méreteihez szabva. Például a csalódások, amelyek velünk együtt nőnek, vagy az örömök, melyeknek intenzitása az évek számával...? Hm. Hát szóval nem passzol azért minden, pontosabban az arány nem mindig egyenes. De talán épp ez a látszólagos ellentmondás vezet el a lényegig. A lényeg pedig abban van, hogy fölfedezzük az örök kuszaságot, amely mindig élénk nő valamiképpen, jobban mondva a lényeg megfoghatatlanságát. Sokat töprengtem rajta, miért van ez így, aztán rájöttem: mert nincs lényeg, csak lényegegek vannak, amelyek mindig egy adott helyzethez kötöttek, de mivel a helyzetek gyorsabban változnak, mint ahogy lényegüket kibogozhatnánk, így mindig csak a kuszasággal találjuk szemközt magunkat. Ez akár félelmetesnek is tűnhetne, ha nem volna játékszabály, s a játék ugyebár sosem félelmetes, ha csak nem kívülről nézzük, mint például az utcakölykök vad fejbetörős játékát, akik azt hiszik közben, hogy felemelő csatát vívnak, mondjuk, Thermopülénél. Vagy hogy itt én most megjátszom a gondolkodót, amire pedig semmi szükség, hiszen ehelyett dolgozhatnék is, vagy elmehetnék szórakozni, pihentetni rojtosodó idegzetemet. De nem tudok se dolgozni, se pihenni, csak bámulok kifelé immár napok óta ezen a csipás ablaküvegen, s közben megállapítom valami emlékező félmosollyal, amely egy nemrég befejezett játékot idéz: a tömbházak elhullatták nyári színeiket.

2

A tömbházak elhullatták nyári színeiket, mondogattam Zoltánnak nevetős borzongással, ha kinéztem a sivár negyedre, mert ilyenkor mindig eszembe jutott az Ákos ablaka előtt terpeszkedő hatalmas diófa, amely valahogy biztonsággal töltött el, hisz minden évben

azzal a banális bizonyossággal néztem végig az őszi lombfosztást, hogy tavasszal, nyáron újra színes árnyékokat fog vetni az ágytakaróra, amit órákig el tudtam bámulni anélkül, hogy tétlenség éreztem volna magam. Ezt viszont Zoltán nem tudta, s ezért mindig megcsókolt, ha ezt a hülyeséget elpityegtem. Édes kislány vagy, mondta, s szemében felvillant az az apró lángocska, amely a helyzettől függően volt lefegyverző csábos vagy állatian kegyetlen. Azt hiszem, ezért szerettem meg, bár a korombeli nők már nemigen adnak az ilyen „belülről tüzelő” szépségre; beérik sokkal kevesebbel, gyakorlatibb örömmel. Én azonban a mai napig hiszem, hogy nem atlétatermetébe, szabályos arcába szerettem bele, hanem épp ebbe a két zöldes villanásba, amely gyakran félelemmel töltött el, valahogy új volt az Ákos derűs vagy töprengő nyugodtsága, kiegyensúlyozottsága után, akit különben még most is szeretek, de csak úgy, mint régi, megszokott ismerőseimet. Nem vágyom vissza hozzá, csak a nyugalmat szeretném, amit Zoltán mellett egy pillanatra sem éreztem, s ezért meg kellett állapítanom, hogy sajnos az örömök és a nyugalom nem tanyáznak egy helyen, bár ez így volna egészen rendjén.

Amikor Zoltánnal összeköltöztem, s az örömeimért feláldoztam gondtalan nyugalmamat, valahogy úgy éreztem magam, mint amikor elveszítettem lányságomat, azt a nyugodt, félelemmentes biztonságot, amelyet alig zavartak a kíváncsi borzongások, amelyek viszont utána, némi ismeret birtokában, egyre mohóbbak és követelőzőbbek lettek, s ugyanakkor melljük társult a lányok örökös szorongása (hisz akkor még nem tudhattam, hogy nálam még ez is fölösleges volt). Mert Ákos mellett szüzi biztonságérzetem támadt mindig, amiről könnyedén és könnyelműen lemondtam, immár valóban érett fejjel, ahelyett, hogy azt a kompromiszti-kus megoldást választottam volna, melyet Ákos hallgatólagos beleegyezése kísért. Hisz voltam én többször is szerelmes, de valahogy egyikben sem volt meg az az élményszerűség, mely zöld lángocskákkal villant felém a Zoltán szeméből. Meg aztán nagyon fiatal ko-

romra emlékeztettek azok a kószálások, amelyeket nap mint nap eljátszottunk, hiszen nem volt hova mennünk gyakorta, mindaddig, míg el nem szántam magam a költözésre, s ki nem vettük ezt a hónaposszobát, amelynek csipás ablaküvegén át az undok őszt figyelem kintartóan, mintha a nézelődésnek vagy az ősznek volna valami értelme. Itt ülök kacataim között, néha az az érzésem támad, hogy valaki itt felejtett, előttem a hetek óta megkezdett és érintetlen agyagszobrocska, gömbölyű, babaarcú kislány, felvetett fejjel szalad apró talapzatán, saját lábnyomába gyökerezetten, arcvonásaiban a száguldás öröme, de a teste merev, nem érzem az egészben a lendületet, s ez a fájdalmasan emlékeztető kettősség, ha ránézek, már-már a tébolyig fokozza dühömet, valami sosincs rendben a szobraimmal, ezt tudom, hiába fedezik fel újra meg újra művészetem kiteljesedő szépségeit, tapogatom a remekbe sikerült, tojás nagyságú fejcskét, jól megszáradt az agyag, jól megszáradt, tapogatom, jól megszáradt, jól... és egyszerre diribdarabokra törik a fejecske, amint belemnyomom hüvelykujjam bütykét. Számhoz kapom a kezem, mert fáj, nagyon fáj a hüvelykujjam, valahogy olyanformán, mint az anyák ágyéka, ha elvetélt magzatukra emlékeznek.

3

Fáj, nagyon fáj a hüvelykujjam, valahogy olyanformán, mint az anyák ágyéka, ha elvetélt magzatukra emlékeznek, a sok munka fájdalma csak most fészkelte be magát a csontomba, vagy csak most ébredt fel, s önkéntelenül arra a matrónára gondolok, aki az egyik kiállítás-megnyitáson odatipegett hozzám és hullakomolyan kérdezte: ugye, kedves, magácska nagyon szenved, amikor alkot? De nem támad fel újra a röhöghetnékem, mert most valóban fölfedeztem magamban a szenvedést, de ez nem az, amit a nyanya képzelgett, egészen más eredetű, a felismerésből fakad: hogy olyan vagyok, mint szerencsétlen szobrocskáim, például ez a

földbegyökerezett lábú, rohanástól boldog arcú figurácska, amelynek a kettősségében van a szenvedés, hogy hiányzik belőle az összhang, hogy csupán vágy, lehetőség, pedig én mindig a beteljesülést akartam. Úgy nézek körül, mint aki mindent tönkre akar tenni, ami a keze ügyébe kerül, de aztán leteszek erről, mert föl kéne állni, s mostanában minden olyan nehezemre esik, csak ülök és Zoltánon tűnődöm, akit akár meg is mintázhatnék, s oda állíthatnám a polcra a többi szobrocska mellé, mint egy kisplasztikává finomult emléket, aki hajdan (hajdan! hetekkel ezelőtt!) felébresztette bennem a vágyat, hogy asszony legyek, dolgos, rendes, önzetlen, aki nemcsak az ölelést fogadja el, hanem a konvenciókat is. De ahogy mindinkább asszonnyá vedlettem, levetkőztem hazugságaimat, tiszta lettem, áttetsző: meséltem magamról mindent, mert azt hittem, ott kezdődik az egyetértés, amikor az emberek megbeszélhetik baklövéseiket is. És beszéltem Ákosról, akiről persze tudott, meg a többiről, akikről nem. És úgy éreztem, ezzel levezekeltem bűneimet, amennyiben bűnnek tekinthető az, ha egy férjetlen nő, akinek kora francia tapintattal a *d'un certain age*, a boldogságát keresi. Végighallgatott, még részleteket is kért, s én csak későn vettem észre, hogy elkomorult. Milyen hülye dolog az őszinteség és igazság egy adag szép hazugság nélkül, hisz azt hiszem, ez a művészet lényege is, ha a szépségen kívül van egyáltalán lényege...

4

Milyen hülye dolog az őszinteség és igazság egy adag szép hazugság nélkül, hisz azt hiszem, ez a művészet lényege is, ha a szépségen kívül van egyáltalán lényege, mert a szépség a kiegyensúlyozottságban van, amely a boldogságból fakad. Ilyennek szeretném látni szobraimat, az én apró agyaggyerekeimet, mert más boldogság egyelőre nemigen vár rám, bár lehet, ezt csak a mostani pangás-állapot mondatja velem, pedig még fiatal vagyok. Mostanában azonban előnt a kaján-

ság magammal szemben, s a múltkor is olyasmit mondtam az egyik úgynevezett hódolómnak, amivel zavarba hoztam. De hát minek kell egy elkeseredett és kicsavart nőnek bókolni? (Érdekes, máskor jólesett!) Azt mondta a vén szamár enyhén franciás orrhanggal racsolva a nevem: istenem, milyen szép még mindig, Rosemarie! s hangjában őszintén ott remegett az öregek csodálata, a volt szerelmes nosztalgiája. No hagyja csak, hagyja, kedves Ervin! Ha látna reggel, festék nélkül, amint kócosan, áporodott szájjal kelek ki az ágyból, összeizzadt hálóingben, mert igen nyugtalanul alszom... Ó, hát mi bántja, kedves? – s most valami atyás melegség is befészkelte magát hangjába. – Az, hogy öregszem, menthetetlenül, nevettem rosszmájúan, mire végignézett magán s felsóhajtott: pedig a lányom lehetne, bizony, Rosemarie. Később is találkoztunk aztán, nem is oly régen, de akkor már annyira atyaivá lényegült szegény, hogy szigorú tanácsot is adott, pedig én mást kértem. Hja, kedves Rosemarie, mondta, tudja, milyen melengető dolog az, ha hazamegyek, s vár rám a lányom, aki maholnap szintén anya lesz. Túlzottan ápolt körmeit nézegette, már összetöppedve ült karosszékében, meg se próbálta kihúzni magát, aztán belém nézett, igen, belém, s külön hangsúlyozta a szavakat: menjen férjhez, lányom, alapítson családot! Így nem lehet élni... Hogy nem lehet élni, akartam kérdezni, de le kellett sütnöm a szemem. Igen, abban a pillanatban én is éreztem, így nem lehet sokáig kibírni, szerelmek között tántorogva, múltó élményeket hajszolva, kergetni az elérhetően megfoghatatlant, s néha kiábrándultan letépni szememről a kendőt, meddő játék után egyszerre rúgni fel a szabályokat. Akkor egy pillanatra lekushadt bennem a dac, felnőtte keseredtem, mert kilépve az Ákossal együtt felépített könnyed játékvilágból, már semmi sem volt érvényes, legkevésbé az évek óta hangoztatott és buzgón játszott szabályferdítések egyike, az, hogy „a szabadság a szükségszerűség elkerülhetőségének felismerése”, mert a többiek igen jól ismerték az eredetit, ami tökéletesen megfe-

lelt nekik, Zoltánnak is, mindenkinek, mert ők csak úgy érezték magukat jól, s ahogy eddig kivettem, számukra a jó közérzet már egyenlő a szabadsággal, mert ez a legtöbb, a minden, nekem pedig, belecsöppenve egy más konvenciórendszerbe, el kellett volna fogadnom a bevált tétéleket, s abban a percben már kész is lettem volna elfogadni, hogy a szabadság is csak bizonyos körön belül érvényes, a kereten kívül csupán exlex állapot, mert nincs mihez viszonyítanunk, hacsak önmagunkhoz nem, ami igen gyatra és labilis viszonyítási alap.

Atyai barátom, egykori hódolóm rezignált sóhajjal bocsátott el, mint aki semmit sem tehet értem, ha meg nem hajtom a fejem a konvenciók előtt. Útközben aztán belém sajdukt az ellenérv, amely mindig felötlött bennem, ha arra vetemedtem, hogy gondolatban elfogadjam a más nőket boldogító konvenciókat: mit jelenthet egy afóriás asszonynak a házasság? Egy nyuggel többet, hisz a konvenciók elfogadása még nem gyógyítaná beteg méhemet, csak a kezem kötné meg. Márpedig nekem dolgoznom kell. És a nagy nyugalom helyett be kell érnem az apró örömökkel. De akkor eszembe jutott a diófa leveleinek zöldes árnyjátéka a takarómon, meg az Ákos engedékeny, pajtáskodó szeretete. Vajon ez az igazi nyugalom, kérdezgettem, aztán arra gondoltam, hogy ha igen, akkor nem lett volna szabad eljönnöm tőle, akár vissza is mehelnék hozzá, hisz a költözködés utolsó pillanataiban is azt dünnyögte: halacska, érted, te most szétnézni mész, én úgy tudom, csak egy kicsit körülnézni, amíg el nem unod magad a mindig ismétlődő újban. Akkor visszajöhetsz, itt a szobád meg minden, érted, halacska, a közvélemény pedig le van visítva!

Valami szúrósat éreztem a torkomban, amint hónaposszobám felé ballagtam táskám lóbálva. Régóta nem sírtam már, hacsak dühömben nem. Ákosra gondoltam, a diófa zöldes árnyjátékára a takarómon, miközben a kéglí ablaka előtt ősziestre váltottak a tömbházak, furcsán kételkedtem magamban, életemben először érez-

tem, hogy tétova vagyok, s közben úgy ismételtetem, mintha választ kaphatnék valahonnan a kételyre: szabad-e, van-e jogunk beváltani nyugalmunkat az örömökre?

5

Szabad-e, van-e jogunk beváltani nyugalmunkat az örömökre, dadogta bennem, a kétely, s tudtam, erre Zoltántól kapok legutoljára választ, aki egyre gyakrabban maradozott ki, vagy ha otthon volt, a már unalomig újramesélt múltam felől érdeklődött állandóan, vagy ami még rosszabb, sötéten bámult maga elé, s tudtam, ilyenkor azon töpreng, mit hallgathattam még el, milyen élmények terhelik „kétes múltamat”. Aztán éjszakába nyúlóan háborgott, nem szidott, csak sanda vádakat ejtett el burkolt célzásokban. Egyszer elkese- redésemben azt kérdeztem, jobb szerette volna, ha ebben a korban szüzen kap? Számomra érthetetlenül sokáig töprengett, aztán valami zavaros előadásba kezdett a „teljes birtoklás vágyá”-ról, meg arról, hogy úgy érzi, lesütött szemmel kell járnia az utcán, de aztán bizonytalanul elhallgatott. Azt hiszem, szégyellte magát, s ezért még ingerültebb lett, állati kegyetlenséggel villódtak szemeiben azok az apró zöldes lángok. Félttem, de azért kétségbeesetten beleröhögtem a csendbe: hát felelős-e azért egy férfi, ha a mellette élő nő valamikor kurva volt? Vagy szerelmes volt? Mert nálad, látom, e kettő között nincs különbség. Hát nem érte-d, hogy érdekből sosem feküdtem még le?!

Néhány ilyen éjszaka után kisápadt, megnyúlt az arcom, szembetűnő lett nem éppen előnyös orrom, mintha a szemem is megfakult volna, megfáradt a pillantásom, céltalanul és üresen időzött egy-egy tárgyon. De azért minden reggel elkecsere-dett erőlködéssel igyekeztem eltüntetni az előző nap fáradtságát és rombolását arcomról, jókor keltem, csendben felsorakoztattam az apró dobozokat, üvegcséket, a szépség végváraiban ideig-óráig ellenálló ólomkatonákat, s ijedten úgyelve

Zoltán reggeli mocorgására, sietve hazudtam el az áru-ló ráncokat, aztán mindent elrámoltam, s most már nyugodtabban nézhettem az egyenletesen emelkedő-süllyedő mellkast, vagy a tükör előtt vizsgálgattam még mindig szép melleimet, nem rácsodálkozással, de azzal a diadallal, amellyel a nők nap nap után megállapítják, hogy megint ők győztek, hiába telik az idő, még mindig...

Az utolsó napokban egyre többet sírtam, tudtam, elkerülhetetlen a szakítás, de annál dühödtebben játszottam, húztam az időt, nem akartam tisztán látni. Lázálomra emlékeztetett ez a görcsös időhúzás, a játék nyújtása, egyre alázatosabbá töpörödött a lelkem, szinte élveztem már a megalázkodást, semmit nem dolgoztam, csak rá figyeltem, olyan idegen volt ez a magatartás tőlem, mintha elkeseredetten játszadozó magamat figyelném valahonnan kívülről, valahonnan a magány pereméről, ahova újból elérkeztem, megint, mindig... És minden eddigi eszmélésemnél fájdalmasabban hatott most, hogy újból rá kellett jönnöm: ha vállunkon át hátraköppünk, még nem mondhatjuk el, hogy utánunk az özönvíz.

6

Mert bizony, rá kellett jönnöm: ha vállunkon át hátraköppünk, még nem mondhatjuk el, hogy utánunk az özönvíz, nem tagadhatjuk meg múltunkat, ha akarjuk sem, még ha undorral nézünk is rá, mert az emberek tudnak rólunk, szemmel tartanak, és minden ítéletükben ott lappang volt cselekedeteink számbavétele, a meglévőről a lehetségesre való undok következtetés. Hiába mondtam Zoltánnak, hogy én mindig újjászületek jelenemben, csak gúnyosan mosolygott, önmagának hazudozó kaméleonnak nevezett, féltette a jövőjét melletttem. Nemsokára olykor azon kaptam magam, hogy valami kihull emlékezetemből, amikor az először szinte kedvesen föltett kérdésekre válaszoltam valami undorral, mert untam múltamat, untam volt-magamat,

hisz én csak a jelenemben találtam érdekességre. Hogy volt azzal... a negyedikkel? Éppoly hamar beleszeretél, mint belém? Hát az, a külföldi kiránduláson? Hát?... Tudtam, ez már beteges, hogy neki is fájdalmat okoz, de élvezi kettőnk fájdalmát. Paranoid, döbbsentem rá, amikor egyik kérdés alatt görcsösen megszorította a karom, a tébolyba akar taszítani! Igen, szenvelegtem is.

Aztán olyan furcsán oldódott meg az egész. Vagy még semmi nem oldódott meg? Ezután jönne az eszmélés? Még mindig csak nyúlkálok magam körül, miközben üres szobában egyedül játszom?

Szemerklét az eső, a főtéren jöttünk a vendéglőből, ahol Zoltán vacsora közben nyugodtan közölte: nem tud tovább együtt élni velem, mert neki már család kellene, de nem tud kételyek között élni, „lelki egyensúlyra” van szüksége. Nem tudom, milyen kételyeid lehetnek, mondtam a tányérom körül matatva, s most egyáltalán nem volt gúny a hangomban. Többször voltam szerelmes, sok férfi ismer úgy, ahogy te, és mindent elmeséltem. Nem vagyok ringyó, csak nem tudok boldogtalanul élni, és meg vagyok győződve arról, hogy az ember nem szenvedésre, hanem öröme született. Meg hogy a boldogság jobb, emberibb, mint a szenvedés és a magány. Meg hogy ezek lapos közhe-lyek, s te arra kényszerítesz, hogy érvekként használjam egy eleve vesztett ügyben...

Később csak baktatott mellettem, vagy kétszer jár- tuk körbe a teret, s akkor sem tudtam szemberöhhögni, amikor hirtelen, a megszokott hangján rám kérdezett, minden bevezető nélkül, mint akit régóta nem foglal-koztat más: hogy is volt a második szeretőddel? Meg-álltam, homlokomhoz nyomtam a mutatóujjam, őszin-tén elgondolkodtam és rájöttem, hogy nem tudom, nem emlékezem. A vizes aszfalton összefolytak a reklámok és neoncsövek sápadt színei, álltam és mo-tyogtam: nem tudom, nem emlékezem, talán nem is volt második, csak első, aztán harmadik, vagy harma-dik, aztán első, vagy...

Állok és motyogok: nem tudom, nem emlékezem, talán nem is volt második, csak első, aztán harmadik, vagy harmadik, aztán első, vagy... vagy nem is voltam soha, csak lettem, mintegy ez az emlékezés szült bele egy végtelen jelenbe, amelyben fázva, szinte emlékek nélkül, pőrén állok, s ha véletlenül hangulataim támadnak, csak mintha egy másik létből; kétes anamnézis az egész, csupán ennyiben különbözöm szobraimtól, amelyeket butáknak és üreseknek érzek, de nem annyira, hogy akár ebben is elérjék a tökéletességet. Ezt a fajta tökélyt otthon fedeztem fel, amikor anyám nevetve mutatta meg egykori kedvenc babámat, s én, aki hozzászoktam a nagyszerű dolgok látványához, egy pillanatra elképedtem: ez a baba maga volt a jellegtelenség tökéletessége. Arca, tekintete tökéletes volt, mert kifejezéstelen, semmitmondó, azon a „művészi” fokon, amit elemi erőnek szoktak nevezni. Ilyent csak a véletlen alkothat. Vigyázva fogtam meg, nehogy újabb karcolás essék rajta a régiek mellett, ami talán elronthatná az összhatást. Bámultam; mindene megvolt: orr, fül, szem, száj, haj, emberi arcra valló jegyei voltak, s mégsem volt emberarcú, mi több, nem hasonlított semmihez, csak önmagához. Azt hittem, csupán a pillanatnyi hangulat kelti ezt a hatást, de később, valahányszor ránéztem, ugyanaz az érzés fogott el. Tudtam, ez a baba hányódott, kallódott, kézről kézre járt, s amint ezt végiggondoltam, megsejtettem a lényegét, értettem a babát. Próbáltam megmintázni: hiába. Mindig adtam hozzá annyi többletet, amennyi elrontotta az összhatást. Egy darabig meg voltam győződve róla, hogy ez a babafej egyszeri, egyedi és megismételhetetlen, s hajlandó voltam remekművet látni benne. Mostanában jöttem rá, hogy nem így van, csak annyira remekmű, amennyiben a patakmederben görgetett, simára, egyenletesre csiszolt kavicsok mind azok. Kedvenc szórakozásom, az ószerjálás közben fedeztem fel egykori ba-

bám testvéreit, s azóta valahányat látok, mind megveszem. Rengeteg babám van, de furcsa: hiába tanulmányozom azt a jegyet, amely végül is megadja az összhatást, nem lelem. Feje alakja, orra vonala, szeme rése, szája íve mindegyiknek más-más, s mégis van valami bennük, ami ugyanazt a hatást adja, az egyetlen lényezet a sokféleségben. Kissé hátborzongató ez, ha arra gondolok, hogy eddig én fordítva tudtam a dolgokat: hogy egyetlen tárgy sokféle lényezetet hordoz. Amióta Zoltán csöndesen elvesztődött (érdekes, arra sem emlékszem, hogyan váltunk el, mit mondott), csak ezekkel a babákkal törődöm. Talán azt várom tőlük, hogy valami nyomra vezetnek. Ó, nem a szobrászatban, nem! Engem már csak az életem érdekel. Én már nem akarok ablakot tárni a sikolynak. Csöndesen szemlélődve akarok javíthatni, pepecselni, mert azt hiszem, ez a legcélravezetőbb, ha benne lapul az ugrásra készség, ha nem osztjuk túl sokfelé magunkat, a figyelmünket, nem pazarlódunk értelmetlen dolgokra.

Csípős, fanyar ez az ősztég. Az ócskapiac hatalmas terén itt-ott bokázó cigányok gyújtotta tüzek füstcsíkja kanyarog. Szeretek itt téblábolni, mint mindenütt, ahol föl lehet fedezni valamit. A fagyos és csorba tárgyak közt tapogatózva talán eljutok a megnyugvásig. Közben hangulatok ivódnak belém, mint ruhámba a füst kesernyés illata. Talán azért zárandokolok el ide minden vasárnap, hogy megleljem a hangulatomhoz illő környezetet. A teljesen normális végül is fordítva volna, node hát bennem aztán igazán nincsen elvágódás. Azt hiszem, csupán annyi történt, hogy visszatértem eredeti létformámhoz, a játékhoz. Tehát gyógyulok. Polcaimon, az ablakpárkányon katonás, jól nevelt rendben sorakoznak a babafejek. Ha végignézek rajtuk, meglegyint a tökéletesség sejtelme. És megingathatatlan a hitem, hogy még baklövésünk is hasznosakká válnak később, valamikor, csak ki kell várni. Addig is itt ülök az ablak mellett.

Itt ülök az ablak mellett, teljesen egyedül. Csak néha zavarnak meg, ritkán. A múltkor itt járt Nelli barátnőm, akinek az a rögeszméje, hogy néha gondomat kell viselnie. Ilyenkor eljön, kifogásokat, megjegyzéseket tesz. Jaj, milyen fülledt levegő van nálad, kiáltotta, aztán felrántotta az ablakot. A sok babafej kopogva gurult szét, a legtöbbje rám esett. Csak most vehette valójában észre a babákat, mert elképedt: te Rosemarie, mik ezek a szörnyűségek? – csapta össze tenyerét, mert a padló valóban úgy hatott, mint egy vesztőhely, törzs nélküli fejekkel. Nevetve kezdtem magyarázni neki, de nem értette, s hamar belefáradtam. Később kiderült, hogy értett, csak félreértett: te Rosemarie, te be fogsz zsongani! És el akarta rámolni az egész ószert, amit persze én nem hagytam.

Hát ilyenek az emberek! Azt hiszik, joguk van a saját fejük szerint jót akarni másnak. Végzetes ostobaság! Éppen úgy, mint az a görcsös akarás, ahogy az élményt hajszolják, amely úgyis rád talál, ha a karosszékedben ücsörögsz az ablak alatt. Csak jól ki kell nyitnunk a szemünket. Leoldani a kendőt, felcserélni a szembekötősdit vak nyúlkalását valami kézzelfoghatóra. Az elérhetően megfoghatatlant a bizonyosra. A sílány, de kézzelfogható bizonyosra! Akkor hogy is van ez? Te jóisten! Hiszen olyan gyorsan változnak a helyzetek, hogy mire egy mondat végére érsz, már nem érvényes az eleje. Kezdhethük előlről. Akkor kezdjük előlről?

Azért mégiscsak furcsa az a görcsös akarás.